Цивільний захист населення

Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Кіровоградської області

ЗНАТИ ТА ВМІТИ

Дії населення у разі зіткнення з різними вибухонебезпечними предметами

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Кропивницький, 2022

РОЗДІЛ І.
Загальні правила

Якщо ви знайшли вибухонебезпечний предмет, який не розірвався, треба виконувати головні правила:

НЕ ПІДХОДЬ!
НЕ ЧІПАЙ!
НЕ ПАНІКУЙ!'
ПОВІДОМ НА «101» або «102»!

Якщо ви знайшли підозрілий предмет, схожий на міну чи боєприпас, який не розірвався:

- зупиніться;
- голосно повідомте про небезпеку тих, хто перебуває поруч, та попросіть усіх зупинитися;
- уважно перевірте, чи немає поруч дротів, мотузок, розтяжок, інших підозрілих предметів;
- постарайтеся спокійно відійти на безпечну відстань тим маршрутом, яким ви йшли раніше;
- місце виявлення підозрілого предмета обов'язково за можливості огородіть від випадкових перехожих.

Детальну інформацію про знайдений предмет необхідно відразу передати за номерами **101** або **102**.

Співробітники ДСНС попереджають, що для дзвінка варто спочатку максимально відійти від місця небезпеки.

Користуватися мобільним телефоном поруч суворо заборонено.

У жодному разі не можна брати в руки підозрілі предмети, намагатися самостійно їх розбирати або переміщати. Розмінування та остаточне знешкодження будь-яких боєприпасів – це справа для професіональних саперів.

РОЗДІЛ ІІ.

Найпоширеніші види вибухонебезпечних предметів, які розкидали окупанти в Україні

Ручна граната наступальна (РГН):

- маса гранати 290 г., з яких 100 г вибухової речовини – гексоген;
- розмір: висота 113 мм, діаметр 60 мм;
- корпус з алюмінієвого сплаву, під час вибуху утворює 220 – 300 уламків середньою вагою 0,42 г з початковою швидкістю розльоту 700 м/с;
- радіус суцільного ураження уламками – 8 метрів, забійна дія уламків – до 24 метрів;
- оливково-сірий колір робить її малопомітною серед рослинності;
- у разі виявлення не наближуйтесь до знахідки, викликайте фахівців за номерами 101 або 102.

МС 3: міна-пастка

- міна розвантажувальної дії, створена для застосування як пристрій невилучення протитанкових та інших мін або облаштування пастки;
- вибуховий пристрій діаметром 110 мм (приблизно як дві коробки сірників);
- загальна вага 550 гр, з яких біля 200 грамів тротилу.
- вибух мінби може завдавати важких каліцтв і смерті або привести в дію іншу міну;
- при встановленні міни не передбачається подальше вилучення або знешкодження. Також міна не має систему самоліквідації. Сапери підривають такі міни на місці виявлення;
- у разі виявлення не наближуйтесь до знахідки, викликайте фахівців за номерами 101 або 102.

Протитанкова міна ТМ-62М

- найбільш широко використовується з-поміж інших ТМ-62, індекс М означає, що корпус металевий
- встановлюється вручну або за допомогою засобів механізації
- вибух відбувається під час наїзду на верхню кришку міни, чутливість 200 – 500 кг.
- маса міни 9,5 – 10 кг, з яких 7 – 7,5 кг вибухової речовини
- може встановлюватися як на ґрунт, так і в ґрунт, у сніг або навіть під воду
- з Т М-62М можуть використовувати міну-пастку, щоб зробити неможливим її вилучення.

Мінометна міна 82мм

- артилерійський боєприпаси вагою близько 4 кг, містить 400 г вибухової речовини
- призначений для ураження живої сили противника, при вибуху розлітається на безліч уламків
- радіус суцільного ураження до 30 м, окремі уламки можуть відлетіти до 150 метрів;
- «оперення», яке стирчить із зе6млі , небезпечно – це може бути боєприпаси, що не вибухнув.
- Повідомте про небезпечну знахідку на номер 101 або 102, інакше можуть постраждати інші люди.

Протипіхотна осколкова міна спрямованої дії МОН-50

- призначена для ураження живої сили у вантажному та легковому транспорті;
- може встановлюватися не тільки на ґрунт, а й на поверхні предметів, будівель або дерев;
- важко виявити – корпус має маскувальне зелене або оливкове забарвлення;
- вражаючі елементи – понад 500 металевих предметів, дальність суцільного ураження до 60 метрів;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Ручна граната РГД-5 (ручна граната дистанційна)

- протипіхотна уламкова ручна граната дистанції дії, наступального типу;
- оливково-сірий або зелений колір робить малопомітною серед рослинності;
- корпус із сталі, маса гранати 310 г, з яких 110 г вибухова речовина – тротил;
- час горіння сповільнювача запалу 3,2 – 4,2 секунди;
- радіус забійної дії уламків до 20-25 метрів;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Осколкова загороджувальна протипіхотна міна ОЗМ-72

- міна, що вистрибує, кругової поразки;
- неофіційна назва «Жаба» або «Відьма»;
- п’ятикілограмова міна містить 660 г вибухової речовини;
- у разі спрацьовування підстрибує на висоту до 80 сантиметрів, а потім вилітає до 2400 вражаючих елементів – сталевих кульок або роликів;
- на відстані до 30 метрів від місця вибуху практично немає шансів вижити чи не отримати тяжких каліцтв;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Протипіхотна міна ПОМ-3 «Медальйон»

- має вигляд металевого циліндру діаметром 63 мм і висотою 190 мм, вага 1,8 кг;
- система мінування дистанційна за допомогою касети КПОМ-3;
- має сейсмічний датчик цілі, який спрацьовує лише на вагу людини й амплітуду її кроків;
- при наближенні людини відбувається підрив вибиваючого снаряду, після цього бойова частина міни «вистрибує» на висоту близько 1-1,5 м та відбувається підрив основного заряду;
- гарантована зона ураження осколками 13 метрів від місця підриву;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Касетний бойовий елемент до РСЗВ

- використовується в снарядах до РСЗВ «Смерч», «Ураган»;
- має форму циліндра 263 мм завдовжки, діаметром 65 мм, бойовий елемент містить 312 г вибухової речовини;
- призначений для знищення живої сили противника, небронюваної або легко бронюваної техніки на відкритій місцевості або в легких укриттях;
- має шість підпружинених пелюстків для розвороту бойового елементу контактним підшивачем вниз
- є механізм самознищення, який має спрацьовувати через 110 секунд після викидання і контейнера;
- у жодному разі не беріть до рук вибухонебезпечний предмет, навіть не доторкайтесь до нього;
- дуже небезпечно знаходитись поруч з касетним бойовим елементом, ураження від вибуху значно більше 100 метрів;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

Ручна граната Ф-1

- маса гранати 600 г, з яких 60 г вибухова речовина – тротил
- корпус із чавуну, небезпечний радіус дії уламків до 100 м.
- оливково-сірий або зелений колір робить її малопомітною серед рослинності
- ця граната часто використовується при встановленні розтяжок або обладнанні пасток
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити або знешкодити, повідомте про небезпечну знахідку за номером 101 або 102.

ВОГ-17 ВОГ-25 (постріл осколковий гранатометний)

- одна з найнебезпечніших знахідок на місці бойових дій та військових позиціях;
- вибухонебезпечний предмет масою до 300 г містить близько 40 г вибухової речовини;
- боєприпаси, який вистрелив, але при цьому не вибухнув, не стабільний, тому може вибухнути від найменшого дотику, а то й сам по собі;
- завдає смертельних каліцтв тому, хто опинився поруч із місцем вибуху;
- вибухонебезпечний предмет, який не вилучається, сапери знищують його на місці виявлення;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити.

Протипіхотна фугасна міна ПФМ-1 або «Лепесток»

- протипіхотна міна натискної дії, містить 37 г вибухової речовини
- розрахована на ураження нижньої частини ноги
- може бути зеленого або оливкового кольору, що ускладнює її виявлення д
- може вибухнути від незначного натискання чи дотику до неї; при спробі перемістити або підняти її. Наприклад, під протитранспортні міни можуть встановити міну-пастку, яка використовується в ролі пристрою невилучення;
- деякі міни приводяться у дію за допомогою «розтяжок», які малопомітні і можуть бути завдовжки кілька метрів, або сейсмічним датчиком, який реагує на кроки;
- трапляються підривники, які приводять в дію електромагнітним випромінюванням. Наприклад, при здійсненні дзвінка з мобільного телефону поблизу вибухонебезпечного предмета;
- у разі виявлення вибухонебезпечного предмета не чіпайте його, не намагайтеся перемістити.

РОЗДІЛ ІІІ.

Міфи про мінну небезпеку

Міф	Правда
Якщо ви біжите дуже швидко або їдете машиною, ви можете уникнути вибухової хвилі.	Ні, вибухова хвиля та осколки будуть швидше за вас. Швидкість вибухової хвилі перевищує швидкість звука (331 м/с). Начальна швидкість осколків при вибуху гранати Ф-1 – близько 700 м/с або 2500 км/год.
Якщо кинути камінь в боєприпаси, що його знешкодити,треба бути далеко від боєприпасу.	Людина навряд чи буде в змозі кинути камінь достатньо далеко. Якщо ви бачите боєприпаси, то і він вас бачить.
Якщо ви опинились біля вибуху, перше, що потрібно зробити – надати першу домедичну допомогу постраждалим.	Не можна бігти в зону вибуху, адже там можуть бути й інші боєприпаси. Відійдіть від небезпечного місця та викличте допомогу.
Якщо в полі, лісі або посадці була пожежа, там не залишилось вибухонебезпечних предметів. Випалення території убезпечить її від вибухових предметів. Від взаємодії з вогнем вони вибухнуть.	Навіть після взаємодії з вогнем вибухові предмети можуть бути небезпечними, особливо ті, що розташовані в землі.
Існує певний тип мін: та таку міну можна наступити але вибух відбудеться тільки після того, як людина прибере ногу.	Таке трапляється лише у фільмах. Міцна вибухає відразу як тільки ви на неї наступаєте. Є тип мін, що спрацьовують із затримкою у 3-5 секунд, щоб у зону ураження увійшло більше супротивників.
Якщо на полі випасають худобу, то така територія не замінована.	Така ознака не дає 100% гарантії відсутності знаків мінної небезпеки, перебувати на такому полі заборонено.
Якщо ваш товариш постраждав від вибуху на мінному полі, перше, що необхідно зробити – надати допомогу.	НЕ можна заходити не небезпечну територію – там можуть бути ще міни. Необхідно повідомити про інцидент на номер 102 або 102, а потім викликати медиків за номером 103.
Через кілька років перебування в землі боєприпаси проіржавіє і не вибухне.	Більшість мін та боєприпасів залишаються небезпечними протягом десятиліть. До того ж. існують пластикові міни, яким не страшні

	погодні умови.
Міф	**Правда**
Будь-яку міну можна виявити за допомогою металошукача.	Існують «невидимі» для металошукача міни: без корпусні або з пластиковим корпусом. Крім того, під час пошуку мін можна зачепити розтяжку, що призведе до вибуху.
Боєприпас, що не вибухнув, - бракований і не несе загрози. Його можна самостійно пересувати.	Будь-які боєприпаси не можна пересувати та чіпати. Відомі випадки, коли вони вибухали під час перенесення або на місці, куди були переміщені.
Невеликі вибухові пристрої менш безпечні ніж великі.	Діапазон дії такого вибухового пристрою невеликий, але достатній, щоб завдавати важких каліцтв і навіть убити того, хто знаходиться поруч. Чим менший вибуховий пристрій, тим менше запобіжників для приведення в дію, а це більш небезпечно.

РОЗДІЛ IV.

Попереджувальні знаки щодо мінної небезпеки

Маркована територія – імовірно, замінована, забруднена вибухонебезпечними предметами. Як виглядають попереджувальні знаки?

Офіційні попереджувальні (маркувальні) знаки мають червоний або помаранчевий фон з білим символом небезпеки, яким є череп та схрещені кістки, та написом “НЕБЕЗПЕЧНО МІНИ!” або “УВАГА МІНИ!”. Крім знаків може використовуватись сигнальна (обмежувальна) стрічка. Офіційні попереджувальні знаки розроблені відповідно до діючих стандартів та СОПі-ів (Стандартів операційних процедур).

Неофіційні попереджувальні знаки встановлюються з підручних матеріалів та предметів. Це можуть бути написи: «Небезпечно — міни!» фарбою на фанері, папері, стіні, паркані. Також можуть використовувати купу гілля, яскраві стрічки, будь-що, здатне привернути увагу. Неофіційні попереджувальні знаки встановлюють звичайні люди, які хочуть попередити інших про небезпеку. Кожен із таких знаків встановлено якоюсь людиною по можливості з наявних на той момент підручних засобів.

Якщо ви бачите неофіційні попереджувальні знаки перед собою - сприймайте цю територію як замінovану. Вам треба повернутися назад шляхом, яким ви прийшли, і знайти альтернативний, безпечний маршрут.

КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ

Ознаки небезпечних територій

- Місця дислокацій військових та інші фортифікаційні споруди (підходи до військової частини часто мінуються, і навіть після того, як військові покинули цей об’єкт, можуть лишатися складові елементи мін, розтяжок, боєприпасів тощо);

- Ознаки бойових дій / військової діяльності (у вигляді воронок, залишків боєприпасів та техніки (як цілої, так і пошкодженої вибухами), пошкоджені будівлі);

- Залишена бойова техніка та транспорт (залишена техніка може бути замінована і становити потенційну загрозу);

- залишки мертвих тварин;

- необроблені поля та ділянки, де не ведеться господарська діяльність;

- ділянки з видимими ознаками пошкодження ґрунту та травного покриття, залишками дротів, розтяжок, ниток, мотузок, ізоляції, скотчу тощо;

! Водойми, переправи, мости та інші важливі елементи інфраструктури можуть бути замінованими !